

Zaaknummer: Z/73556
Documentnummer: 337711
Datum: 21 februari 2023/verzonden 22 februari 2023
Onderwerp: Koers Nieuw Re-integratie en Participatiebeleid
Portefeuillehouder: Wethouder De Bruijn
Bijlage(n): *Geen*

Geachte Raad,

Met de behandeling van de raadsbrief: 'Startnotitie evaluatie en ontwikkeling re-integratie en participatiebeleid 2019-2022' (16 juni 2022) heeft het college de Raad geïnformeerd over de voorbereidingen van het nieuwe re-integratie en participatiebeleid.

Tevens zijn destijds de resultaten van het onafhankelijk evaluatieonderzoek (Van Dam & Oosterbaan) naar de kwaliteit van de dienstverlening gepresenteerd. In de maanden erop is tijdens verschillende commissievergaderingen, werksessies en interne werkgroepen input verzameld ten behoeve van de actualisatie van het gemeentelijke re-integratie en participatiebeleid.

De uitkomsten hiervan zijn als bouwstenen gebruikt om de ambitie op het terrein van re-integratie en participatie nader te bepalen. Een ambitie waarin inwoners die al lang in een uitkeringssituatie verblijven meer centraal komen staan: hoe zij het beste kunnen worden ondersteund en waarin wij samen kunnen bouwen aan een samenleving waarin iedereen meetelt en meedoet.

In deze brief wordt de raad geïnformeerd over de actuele stand van zaken van het beleidsproces en de motivatie om – anders dan eerder gecommuniceerd - het betreffende beleidsplan op een later tijdstip dit jaar aan te bieden.

Terugkijken op een succesvol beleid

Terugkijkend op de afgelopen vier jaar kunnen we concluderen dat de ontwikkelingen op de (regionale) arbeidsmarkt en de gekozen beleidskoers (voor een grote groep bijstandsgerechtigden) zeer gunstig hebben uitgepakt.

Het aantal mensen met een bijstandsuitkering in de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Voorschoten is ondertussen met ruim 400 personen gedaald waarvan de meeste mensen een betaalde baan hebben verworven. De gemeente Voorschoten kan een evenwichtige balans van inkosten en uitgaven op het uitkeringsbudget presenteren, terwijl de gemeente Wassenaar zelfs kan profiteren van een aanzienlijk financieel voordeel. Ook het tekort van de gemeente Leidschendam-Voorburg is de afgelopen jaren licht gedaald, maar met een geprognosticeerd tekort van ongeveer 2 miljoen over het afgelopen jaar nog steeds te hoog.

Vooruitkijken op een nieuw evenwicht met aandacht voor iedereen

De afgelopen maanden is veel aandacht geweest voor de groep personen die ondanks de kansen op de arbeidsmarkt niet of onvoldoende hiervan hebben kunnen profiteren. Uit het onderzoek van het onderzoeksbureau Van Dam & Oosterbaan kwam bovendien naar voren dat er te weinig contact is met de groep personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Het betreft mensen met een (tijdelijke) ontheffing van de arbeidsplicht, waaronder alleenstaande ouders met de zorgtaak voor jonge kinderen en mensen met gezondheidsproblemen (vaak chronische aandoeningen), maar ook mensen (vaak op leeftijd) die al jarenlang in een uitkeringssituatie verblijven en hun leven hierop hebben afgestemd.

Deze groep is zeker niet uit het oog verloren maar op grond van beleidsoverwegingen en vanuit organisatorisch perspectief veel minder actief benaderd dan de groep personen met een korte(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Tijdens commissievergaderingen en werksessies met raadsleden en stakeholders is geopperd om meer tijd vrij te spelen en de dienstverlening beter af te stemmen op zowel de problematieken als kansen onder deze doelgroep.

Eerste stappen in deze richting zijn reeds genomen. Op basis van een interne verkenning naar de potentiële mogelijkheden van 64 personen uit de participatiegroep. Daaruit blijkt dat op basis van gerichte en intensieve dienstverlening bijna een derde van de onderzochte groep te activeren is richting onbetaalde werkzaamheden (vrijwilligerswerk/ dagbesteding) en bijna 10% zelfs richting betaald (deeltijd)werk.

Ook is uit deze verkenning vastgesteld dat een vierde van de gesproken mensen dusdanige ernstige klachten ervaart dat mogelijkheden tot participatie door fysieke en/ of mentale klachten op korte termijn niet mogelijk is. De verkenning is onderdeel geworden van een pilot waarmee de gemeente meer inzicht heeft kunnen verwerven in de effecten van intensievere begeleidingsvormen en vernieuwende activeringsmethodieken. Voor de uitvoering hiervan is de nieuwe functie van de participatieconsulent ingezet. Deze inzet blijkt zeer waardevol en succesvol te zijn en dient daarom te worden gecontinueerd.

Voor de re-integratiegroep is de gemeente zich blijven inzetten op uitstroom naar werk. Ook de nieuwe functies van de leerwerkmakelaar en de matchmakers zijn zeer waardevol gebleken en dienen tevens geborgd te worden in het nieuwe beleid.

Het Re-integratie en Participatiebeleid staat trouwens niet op zichzelf maar maakt onderdeel uit van een breder geheel zoals op dit moment wordt uitgewerkt in het (nieuwe) beleidsplan Sociaal Domein. Het gaat in het sociaal domein om mensen die 'kwetsbaar' zijn of dreigen te worden, door (een combinatie van) belemmeringen in werk, inkomen, opleiding of gezondheid. De problemen waar deze mensen mee te maken hebben of nog kunnen krijgen, bevinden zich op verschillende leefgebieden, net als (delen van) de oplossing. Daarom is het belangrijk om vanuit een integrale blik de ondersteuning en zorg te organiseren voor de mensen die dat nodig hebben.

Betekenisvolle nieuwe ontwikkelingen

Zeer recentelijk is de gemeente geconfronteerd met nieuwe ontwikkelingen die van grote betekenis zijn op het nieuwe beleid. Het gaat om de verhoogde taakstelling statushouders, onzekerheid van de (toekomstige) arbeidsmarkt en het nog uit te werken financieel jaarverslag.

Verhoogde taakstelling statushouders

De gemeente is eind vorig jaar geïnformeerd over een fors hogere taakstelling van statushouders over 2023 en gelet op de ontwikkelingen in de Azc's (en de migratiebewegingen in het algemeen) is de kans sterk aanwezig dat deze trend voor de komende jaren wordt voortgezet (zie tabel 1 Ontwikkeling Taakstelling Statushouders).

Ook moeten gemeenten rekening houden met een langer verblijf van de groep ontheemde Oekraïners en de impact hiervan op de gemeentelijke dienstverlening.

Tabel 1 Ontwikkeling Taakstelling Statushouders

Taakstelling	Q1-Q2 2021	Q3-Q4 2021	Q1-Q2 2022	Q3-Q4 2022	Q1-Q2 2023
Leidschendam-Voorburg	59	48	44	59	92
Wassenaar	21	17	16	21	33
Voorschoten	20	16	15	20	31

Het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal is de grootste belemmering voor een snelle arbeidsbemiddeling van statushouders. Daarnaast spelen diploma waardering en werkervaring een grote rol. Uit landelijk onderzoek blijkt dat hierdoor relatief lastiger is om statushouders te bemiddelen naar werk.

Tegelijkertijd worstelt een grote groep werkgevers nog steeds met onbekendheid en vooroordelen tegen statushouders. Gezien de fors hogere taakstelling wil het college in het nieuwe beleid nog steviger op deze doelgroep inzetten.

Het college is aan het onderzoeken hoe deze doelgroep het beste richting participatie en/of werk kan worden begeleid. Momenteel wordt bijvoorbeeld de doorontwikkeling van duale trajecten bestudeerd. Uit verschillende studies is gebleken dat duale trajecten bijdragen aan de versnelling van de (arbeids-)participatie, omdat tijdig de focus op werk wordt gelegd samen met de taalverwerving. Het college beoogt het meer samenvloeien van de re-integratie en participatie met inburgering. Met de invoering van de nieuwe wet inburgering heeft het college meer regie hierop verkregen.

Voor de praktische uitvoering hiervan voeren we regie op een nauwe samenwerking tussen het gecontracteerde taalbureau en een gespecialiseerd re-integratiebedrijf, respectievelijk het regionale arbeidsontwikkelingsbedrijf (waaronder De Binnenbaan, DZB en werkbedrijven KDB).

Onzekerheid van de (toekomstige) arbeidsmarkt

Afgelopen jaren is er sprake geweest van een recordkrapte op de arbeidsmarkt. Als gevolg van de oorlog in Oekraïne, stijgende inflatie en daarmee dalende koopkracht is de onzekerheid onder bedrijven toegenomen. Dat geldt ook voor de spanning op de vacaturemarkt die eind vorig jaar sinds eerst in twee jaar is gedaald.

Het is daarom wenselijk om een meer evenwichtig beleid op te stellen, zodat ingespeeld kan worden op zowel een ontspannen als een gespannen arbeidsmarkt.

Het college wil samen met werkgevers in gesprek over hoe ingespeeld kan worden op de risico's die een conjunctuurwijziging met zich meebrengt voor de uitstroom van bijstandsgerechtigden richting werk. Op dit moment zijn er leerwerkmakelaars en matchmakers voor statushouders en voor de banenafpraak actief in onze gemeente.

Met deze functies kan ingespeeld worden op de omstandigheden op de arbeidsmarkt. Het college onderzoekt mogelijkheden voor een structurele financiering voor deze functies.

De definitieve uitkeringsbudgetten (BUIG)

Halverwege 2022 is de Raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg geïnformeerd over een mogelijk tekort op de BUIG van €1,8 miljoen. Deze prognose heeft ook impact op de koers van het nieuwe re-integratie en participatiebeleid van alle drie gemeenten. De financiële uitgangspositie op de uitkeringsbudgetten staat niet los van (extra) investeringen in re-integratie en participatie. Eind eerste kwartaal 2023 wordt bekend hoe groot het tekort exact zal zijn, aangezien het financiële boekjaar 2022 dan wordt afgesloten. Het college houdt scherp in de gaten hoe de BUIG-prognose zich verder ontwikkelt.

Zoals eerder vermeld worden de gemeenten Voorschoten en Wassenaar niet geconfronteerd met een tekort. Voor de gemeente Voorschoten is een evenwichtige balans van inkomsten en uitgaven op de uitkeringsbudgetten voorspeld. En voor de gemeente Wassenaar wordt zelfs een voordeel van ruim een half miljoen geprognosticeerd.

Richting van de nieuwe koers

Gelet op de verzamelde input in de afgelopen maanden en mede gelet op de hierboven vermelde actuele ontwikkelingen, koerst het college op een evenwichtig re-integratie en participatiebeleid. Dat wil zeggen, dat ingezet wordt op meer aandacht voor participatie (doorstroom), re-integratie (uitstroom) en preventie (voorkomen van instroom).

Daartoe zal de reeds ingeslagen weg - te weten de inzet van de succesvolle interventies in de vorm van participatieconsulenten, matchmakers en leerwerkmakelaar - voortgezet worden. Deze interventies hebben aangetoond dat met meer inzet meer mensen kunnen worden begeleid en daardoor een beter beeld van hun situatie ontstaat. Dit vergroot hun kansen om mee te kunnen doen in de samenleving. Het college wil deze functies daarom structureel waarborgen in het nieuwe beleid.

De functie van de participatieconsulent wordt op dit moment in vorm van een pilot bekostigd op basis van incidentele middelen. De inzet van de matchmakers en leerwerkmakelaar wordt grotendeels gedekt via een cofinanciering vanuit regionale middelen. Ook deze cofinanciering is niet structureel van aard. Een nadere uitwerking van de totale kosten wordt in de begroting van het beleidsplan meegenomen.

Hoe verder

Het college zal in de komende periode de voorgestelde koers verder uitwerken in het nieuwe re-integratie en participatiebeleid, alsmede de financiële consequenties daarvan inzichtelijk maken. In het hierop volgend implementatieplan wordt de voorgestelde koers bovendien afgestemd op het gemeentelijke "omklapproces" in het sociaal domein.

Binnen dit tijdsplan wordt het volgende stappenplan aangehouden voor het beleidsplan:

Datum	Onderwerp
20 juni 2023	College (1 ^e behandeling)
27 juni 2023	College (2 ^e behandeling)
14 september 2023	Commissie Mens en Samenleving
28 september 2023	Raadsvergadering
Januari 2024	Start implementatie

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

A.R. de Graaf,
gemeentesecretaris

drs. N. Stemerding,
Burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.